

Tēmturis: veselības drošība

Publicēts: 29.03.2021.

Valsts prezidents: sabiedrībai ir tiesības prasīt ierobežojumu ievērošanu, lai aizsargātu cilvēku veselību un dzīvību

2020. gada 20. novembrī Valsts prezidents Egils Levits rīkoja tiešsaistes diskusiju "Tēmturis – veselības drošība", lai ar informācijas un veselības nozaru ekspertiem pārrunātu, kā nodrošināt sabiedrības vairākuma atbalstu COVID-19 izplatības ierobežošanai, kā uzrunāt atšķirīgas sociālās vai pārliecību grupas un kā ierobežot dezinformāciju.

Atklājot diskusiju, Valsts prezidents aicināja tās dalībniekus un skatītājus domāt par COVID-19 ne tikai kā par medicīnisku, bet arī kā par sociālu un politisku faktu.

Runājot par sabiedrības dažādajām attieksmēm pret COVID-19 un saslimstības ierobežošanu, Valsts prezidents skaidroja: "Mēs varam sabiedrībā redzēt divas attieksmes, starp kurām ir ļoti stingra robežšķirtne. Lielākā daļa uzskata COVID-19 par nopietnu apdraudējumu un ir ar mieru ievērot ierobežojumus, lai neļautu šai infekcijai izplatīties. Un ir otra sabiedrības daļa, kas dažādu iemeslu dēļ noliedz COVID-19 eksistenci un/vai negrib pakļauties ierobežojumiem. Es redzu trīs dažādas argumentācijas, ko izmanto sabiedrības daļa, kas ir pret COVID-19. Viena grupa uzskata, ka COVID-19 neeksistē, un viņi tic dažādām savvērestības teorijām. Otra grupa uzskata, ka COVID-19 eksistē, taču tā sekas un ietekme uz cilvēka veselību un dzīvību nav īpaši bīstama, pielīdzinot to gripai. Trešā grupa ar prātu apzinās, ka COVID-19 eksistē un ir bīstams, bet tomēr vieglprātīgi neievēro ierobežojumus, jo cer, ka neinficēsies."

Analizējot to, kādos apstākļos un kādi ierobežojumi ir pieļaujami, lai apkarotu COVID-19, un kā tas saskan ar Latvijas Republikas Satversmi, E. Levits pauda: "Satversmes 116. pants nosaka, ka cilvēkam ir tiesības uz pamattiesībām, ka tās noteiktās situācijās var tikt ierobežotas ar leģitīmu mērķi, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību un labklājību. Pie labklājības, protams, pieder arī veselība un dzīvība. Tomēr ierobežojumiem ir jāatbilst diviem kritērijiem: samērīgumam un vienlīdzībai. Samērīgums nozīmē, ka ierobežojumam ir jābūt efektīvam un tam jāatbilst riskiem, ko attiecīgā situācijā infekcija izraisa. Jo lielāks risks, jo stingrāks var būt ierobežojums. Savukārt vienlīdzība nozīmē, ka vienādās situācijās ir jābūt vienlīdzīgiem ierobežojumiem. Taču te var tikt ņemta vērā arī attiecīgās situācijas sociālā nepieciešamība, piemēram, tiek ierobežota veikalu darbība, taču mazāk tiek ierobežota pārtikas veikalu darbība nekā, teiksim, apģērbu veikalu darbība. Šeit varbūt risks ir līdzīgs, taču sociālā nepieciešamība pārtikas veikala darbībai ir lielāka."

Turpinot diskusiju par Satversmē noteiktajām pamattiesībām, Valsts prezidents uzsvēra valsts pienākumu aizsargāt cilvēka dzīvību un veselību: "Tās vienlaikus ir cilvēka tiesības prasīt ierobežojumu ievērošanu, lai aizsargātu viņa veselību un dzīvību."

Tāpat Valsts prezidents ieskicēja pasaulē valdošu tendenci, ka protesta vilnī pret ierobežojumiem apvienojas ļoti dažādas sazvērētības teorijas, arī neticības līmenis racionālai argumentācijai ir dažāds. Tas liecina par racionālas argumentācijas krīzi, ko veicina sociālo tīklu burbuļi.

Noslēdzot diskusiju un sakot paldies tās dalībniekiem, Valsts prezidents atzina: "Ierobežojumu pamatā jābūt multidisciplinārai, kompleksai pieejai, zinātnē balstītām atziņām, kas tiek pārvērstas noteikumos un rīcībā, lai mazinātu sabiedrībā stresu, kas rada pretestību un traucē apkarot COVID-19."

Diskusijā piedalījās: Valsts prezidents Egils Levits, veselības ministre Ilze Viņķele, Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecības Latvijā vadītājs Uldis Mitenbergs, *Re:Baltica* līdzdibinātāja, žurnāliste Inga Sprinģe, Latvijas Universitātes (LU) Medicīnas fakultātes asociētā profesore Solvita Olsena, psihoterapeits Andris Veselovskis, Veselības ministrijas galvenais infektologs Uga Dumpis, NATO Stratēģiskās komunikācijas izcilības centra direktors Jānis Sārts un LU profesore, valsts pētījumu programmas *reCOVery-LV* vadītāja Inna Šteinbuka.

<https://www.president.lv/lv/temturis-veselibas-drosiba>